

'EFFECTIEF HANDHAVEN MET BEHULP VAN DATA'

Henk de Ruiter over het ontwikkelen van risicomodellen bij uitkeringsfraude

Om zo effectief mogelijk te handhaven, met zo weinig mogelijk hinder voor onze klanten, maakt UWV steeds meer gebruik van data-analyse. Het gebruik van data maakt deel uit van de risicogerichte toezichtstrategie van UWV. Zorgvuldigheid, vooringenomenheid vermijden en respect voor de privacy zijn daarbij topprioriteiten.

Misbruik zoals uitkeringsfraude komt relatief weinig voor, de meeste mensen houden zich aan de regels', zegt Henk de Ruiter, hoofd Risicomanagement en Intelligence bij de directie handhaving van UWV. Maar alle misbruik is schadelijk voor het draagvlak van het socialezekerheidsstelsel 'Daarom doen we er onderzoek naar. We willen misbruik in een zo vroeg mogelijk stadium detecteren, zodat we erop kunnen anticiperen.'

Betrouwbare ontwikkeling van modellen

Het opsporen van degenen die misbruik maken is als zoeken naar een speld in een hooiberg. Maar met datagedreven handhaven is dat mogelijk. Het gebruik van

risicomodellen maakt daar deel van uit. Dit jaar neemt UWV de risicomodellen voor verwijtbare werkloosheid en ongeoorloofd verblijf in het buitenland in gebruik. Henk legt uit hoe zo'n risicomodel tot stand komt: 'We hebben met een multidisciplinair team aan de hand van binnengekomen signalen van werkgevers bekeken welke (gedrags)aspecten een relatie zouden kunnen hebben met verwijtbare werkloosheid. Uiteindelijk bleef een set over van vijftien aspecten die mogelijk iets zeggen over de kans op verwijtbare werkloosheid. Die set is vervolgens onderzocht met data uit onze systemen. We toetsen daarbij zorgvuldig of die data correct gebruikt worden en of de privacy gewaarborgd is. Het gaat overigens om gegevens die de klant zelf bij zijn uitkeringsaanvraag aan UWV heeft doorgegeven. Het resultaat van al dit onderzoek is het risicomodel.

De uitkeringsdeskundigen van UWV krijgen via hun systemen opdracht om een aanvraag voor een WW-uitkering te toetsen op verwijtbare werkloosheid. Dit kan op basis van een risicomodel zijn, maar ook vanwege een andere, meer reguliere indicatie, zoals ontslag op staande voet.

De Ruiter: 'De medewerker ziet alleen dat hij een aanvraag moet toetsen, niet waarom, en weet dus nooit of hij toetst op basis van het risicomodel. Zo bouwen we een extra waarborg in om vooringenomenheid tegen te gaan.'

Bewust van de impact op het leven van burgers

Mede naar aanleiding van de toeslagen-affaire is een maatschappelijk debat ontstaan over het toepassen van algoritmes. Er is het gevaar dat je vooringenomenheid inbouwt en dat mensen als gevolg daarvan onterecht van misbruik worden beschuldigd. 'Het algoritme zelf beoordeelt niet of iemand wel of geen fraudeur is,' zegt De Ruiter. 'Dat blijkt hooguit uit nader onderzoek door een medewerker. Het voorkomen van vooringenomenheid en respect voor privacy zijn voor ons topprioriteit - UWV registreert bijvoorbeeld geen bijzondere persoonsgegevens zoals geloof of etniciteit. Dat soort kenmerken gebruiken we dus ook niet in onze algoritmes. Om de privacy te beschermen is de functionaris gegevensbescherming van UWV bij elk onderzoek betrokken. En onze algoritmes worden altijd door interne én externe deskundigen getoetst.'